

บทความวิจัย

ความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี
ของผู้เลี้ยงดูที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย
ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

Knowledge and belief about use baby bottle for child 2-4 years old
by caregiver who received services in the executive function
development demonstration center for early childhood,
The Regional Health Promotion Center 10th Ubon Ratchathani

พิชยา กลิ่นหอม* Pichaya Klinhom*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับความรู้และความเชื่อของผู้เลี้ยงดู ทั้งที่เลิกใช้และยังไม่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยง เด็กอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เลี้ยงดูเด็กอายุ 2-4 ปี จำนวน 35 คน แบ่ง เป็นกลุ่มที่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กแล้ว 20 คนและกลุ่มที่ยังไม่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูล คุณลักษณะทั่วไป ตอนที่ 2 แบบวัดความรู้ของผู้เลี้ยงดูเรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ตอนที่ 3 แบบวัดความเชื่อของผู้เลี้ยงดู เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ซึ่งผ่านการตรวจสอบความ ตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีอัลฟาของครอนบาค โดย แบบวัดความเชื่อและความรู้เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 และ 0.74 ตามลำดับ เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม- 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ ไคสแควร์ (Chi – Square test)

บทคัดย่อ

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงดูกลุ่มที่เลิกใช้ขวดนมส่วนใหญ่มีความรู้และความเชื่อเรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอยู่ในระดับ ปานกลางและระดับสูง (ร้อยละ 50 และ 55 ตามลำดับ) ส่วนกลุ่มที่ยังไม่เลิกใช้ขวดนมส่วนใหญ่มีความรู้และความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.7 และ ร้อยละ 60 ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ กับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี พบว่า ความรู้และความเชื่อกับการเลิกขวดนมไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ควรมีการจัดโปรแกรมหรือกิจกรรมการพัฒนาความรู้เรื่องการใช้ขวดนม เลี้ยงเด็กที่ถูกต้องแก่ผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้เลี้ยงดูในการดูแลเด็กที่ดีและมีคุณภาพต่อไป

คำสำคัญ : เด็กอายุ 2-4 ปี, ผู้เลี้ยงดู, การใช้ขวดนม, การเลิกใช้ขวดนม

*พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

*ผู้รับผิดชอบหลักบทความ Email: Ruang27@hotmail.com

Abstract

The purpose of this descriptive research were to study the level of knowledge and beliefs of the caregivers, both who have stopped using and have not stopped using baby bottles, that are related to the discontinuation of using bottles for children 2-4 years old who receive services at the Early Childhood Brain Skills Development Demonstration Regional Health Promotion Center 10 Ubon ratchtani.

The sample group was there were 35 caregivers of children aged 2-4 years, divided into 20 who had stopped using baby bottles and 15 who had not stopped using baby bottles. The research instrument was a questionnaire, divided into 3 Part is Part 1 General Characteristics Part 2 Measure: Caregiver's Knowledge on Using Bottle Feeding Part 3 Parent's Belief Test About the use of baby feeding bottles which has been verified for content validity by experts and test confidence using Cronbach's alpha method. By measuring beliefs and knowledge about the use of baby feeding bottles got a confidence value of 0.80 and 0.74 respectively. Data were collected between January 1 - February 28, 2021. Data were analyzed. by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and inferring statistics such as Chi-Square test

Abstract

The results showed that The majority of the bottle-feeding caregivers had knowledge and beliefs about the use of baby bottles at the level. moderate and high (50 percent and 55 percent, respectively). The majority of those who did not stop using bottles had knowledge and beliefs. Regarding the use of baby feeding bottles at a moderate level, 46.7% and 60%, respectively. The analysis of the relationship between knowledge, belief and the use of bottle feeding children aged 2-4 years found that knowledge and There was no statistical correlation between breastfeeding and quitting.

From the results of this study There should be a program or activity to develop knowledge about the use of bottles. Continuously raise the right children to the caregivers. To increase knowledge to solve caregivers in caring for good and quality children.

Keywords : Children 2-4 years old, Caregiver, Using a baby bottle, Stop using bottles

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเจริญเติบโตและพัฒนาการที่สมวัยของเด็ก นับว่าเป็นรากฐานของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การสนับสนุนให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ในสภาพสังคมปัจจุบันผู้หญิงต้องออกไปทำงานเพื่อช่วยหารายได้เลี้ยงครอบครัว ส่งผลให้บทบาทของแม่ที่จะอยู่บ้านและเลี้ยงลูกด้วยนมแม่นั้นลดลง เด็กต้องได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลอื่นแทน ซึ่งพบว่าเด็กวัย 0-5 ปี จะได้รับการเลี้ยงดูจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บิดามารดาในช่วงกลางวันถึงร้อยละ 55.5 โดยผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่เป็นปู่ย่า ตายาย หรือสถานรับเลี้ยงเด็กร้อยละ 21.8 และ 28.8 ตามลำดับ¹ และเป็นเหตุที่ทำให้การเลี้ยงดูเด็กต้องพึ่งนมผสมแทนนมแม่ ซึ่งผู้เลี้ยงดูก็มักจะใช้ขวดนมเป็นภาชนะบรรจุนมหรือของเหลวอื่นๆในการเลี้ยงเด็ก

จากการศึกษาข้อมูลการใช้ขูดนมของเด็ก พบว่าหลังอายุ 1 ปี เด็กยังมีการใช้ขูดนม ในอัตราที่สูงมาก ระหว่างปี ค.ศ.1998-1999 ประเทศอังกฤษ พบว่า เด็กอายุ 2 ปี ใช้แก้ว ตีมนมเพียงร้อยละ 30 เท่านั้น ที่เหลือยังใช้ขูดนม¹ สำหรับการศึกษาในประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2558-2559 พบว่าร้อยละของเด็กอายุ 0-23 เดือน ที่ดื่มของเหลวจากขวดที่มีจุกนม ในระหว่างวันที่ผ่านมา มีมากถึงร้อยละ 79.3 อุบัติการณ์หรือความชุกของการเลิกขูดนม ข้ำหรือการติดขูดนมของเด็ก มีรายงานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ การศึกษาในประเทศไทย ที่สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินีในคลินิกเด็กดี ปี พ.ศ. 2546-2550 พบว่าเด็กอายุมากกว่า 2 ปี ยังดูดขูดนมร้อยละ 70 ที่คลินิกโภชนาการปี พ.ศ. 2545-2546 จำนวน 788 ราย พบว่าเด็กอายุมากกว่า 18 เดือนและมากกว่า 2 ปี ยังดูดขูดนม ร้อยละ 78 และ 67 ตามลำดับ และเด็กอายุมากที่สุดของที่ยังดูดขูดนมตอนกลางคืน คือ 9 ปี 5 เดือน ซึ่งถือว่าเป็นเด็กโตและดูดขูดนมมานานมาก เด็กไทยมีการดูดขูดนมมานานกว่า ประเทศอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในต่างประเทศ เช่น ประเทศแคนาดาเด็กอายุ 12-38 เดือน ยังดูดขูดนมร้อยละ 55 ประเทศสหรัฐอเมริกาเด็กอายุ 2 ปี และ 3 ปี ยังดูดขูดนมร้อยละ 20 และ 9 ตามลำดับ เด็กฮ่องกง หลังอายุ 2 ปี ยังดูดขูดนมร้อยละ 73 เด็กอายุ 3 ปีในรัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่า มากกว่าร้อยละ 70 ยังดูดขูดนมตอนนอน² นอกจากนี้ จากการสำรวจสถานะสุขภาพช่องปากระดับประเทศ ครั้งที่ 7 ซึ่งดำเนินการ เก็บข้อมูลในปี พ.ศ 2555 พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 3 ปี ร้อยละ 43.3 ปราศจากฟันผุ ในฟันน้ำนมและปัญหาสำคัญที่ยังต้องการการดูแลเพิ่มเติม คือ เด็กอายุ 3 ปี ยังมีการใช้ ขูดนมอยู่ถึงร้อยละ 39.4 ตลอดจนยังมีผู้ดูแลเด็กจำนวนมากที่ไม่ได้แปรงฟันซ้ำให้เด็ก และเด็กยังดูดขูดนมเกินช่วงอายุที่ควรเลิก ซึ่งสมาคมทันตแพทย์ สำหรับเด็กประเทศ สหรัฐอเมริกา (American Academy of Pediatric Dentistry) แนะนำให้เลิกขูดนม เมื่อเด็กอายุ 12-18 เดือน³

ผลเสียของการเลิกดูดขูดนมช้าต่อสุขภาพของเด็กมีหลายด้าน ดังนี้ การตีมนมปริมาณ มาก เมื่อเด็กโตขึ้นมักเลิกดูดขูดนม จะตีมนมจากแก้วหรือกล่องในปริมาณน้อย ต่างจาก เด็กที่ยังดูดขูดนมจะกินนมปริมาณมาก การศึกษาในเด็กไทยที่ยังดูดขูดนม กินนมเฉลี่ย ต่อวันมากกว่าเด็กที่ไม่ดูดขูดนมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษาในแคนาดา พบว่า เด็กที่ดูดขูดนมจะบริโภคนมมากกว่าวันละ 16 ออนซ์ ซึ่งมากกว่าเด็กที่ตีมนมจากแก้ว อย่างมีนัยสำคัญ เป็นเหตุให้เด็กไม่กินอาหารอื่น ภาวะทุโภชนาการ การศึกษาพบว่า

การดูดขวดนมนานมีความสัมพันธ์กับโรคอ้วนในเด็ก หรือสัมพันธ์กับค่าดัชนีมวลกายสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการดูดขวดนมนานขึ้น 1 เดือนจะมีโอกาสพบค่าดัชนีมวลกายสูงขึ้นร้อยละ 3 ทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วนสูงขึ้น ในประเทศไทยพบว่า เด็กที่เลิกดูดขวดนมช้า และกินนมมากกว่า 24 ออนซ์วัน จะพบโรคอ้วนมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้เด็กที่ติดขวดนมออกกินนมปริมาณไม่มาก ทำให้พบภาวะ น้ำหนักน้อยหรือขาดอาหาร การขาดสารอาหาร เนื่องจากการกินนมปริมาณมาก ทำให้ไม่กินข้าวหรืออาหารอื่น จึงขาดสารอาหารอื่นที่จำเป็น ได้แก่ ปัญหาของการขาดธาตุเหล็กในเด็กที่ดูดขวดนม โดยพบว่าการดูดขวดนมสัมพันธ์กับการลดลงของธาตุเหล็กในร่างกาย และเกิดภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การขาดธาตุเหล็กสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านพฤติกรรมและความจำช้า ปัญหาฟันผุในเด็ก มีสาเหตุจากการดูดขวดนมในระหว่างการนอนหลับในเวลากลางคืน โดยมักมีฟันบนผุ ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญของโรคฟันจากการดูดขวดนม (dental bottle caries) นอกจากนี้ มักพบปัญหาของการสบฟันที่ผิดปกติ (malocclusion) โดยจะพบฟันเหยินหรือฟันบนมีลักษณะยื่นยาวออกมาด้านหน้ามากกว่าปกติ การขาดโอกาสพัฒนาการด้านการบดเคี้ยวอาหาร เด็กที่เลิกขวดนมช้าจะพบความบกพร่องในการเคี้ยวอาหาร มักกินอาหารโดยไม่เคี้ยว และกลืนกินอาหารพร้อมน้ำ การมีพฤติกรรมการดูดนิ้ว มักพบในเด็กที่เลิกขวดนมช้า มีผลทำให้เกิดปัญหาของการสบฟันที่ผิดปกติตามมา²

จากรายงานการสำรวจเทคนิคการเลิกใช้ขวดนมของเด็กอายุ 1½ ปี- 3½ ปี ที่มารับบริการที่สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (โครงการนาร่อง)⁴ พบว่า เด็กที่เลิกขวดนมจำนวน 250 คน เป็นชายร้อยละ 56 และหญิงร้อยละ 44 เด็กร้อยละ 40 เริ่มฝึกหัดการใช้แก้วในช่วงอายุ 7 - 12 เดือน และเด็กร้อยละ 35 เลิกดูดขวดนมช่วงอายุ 17 - 24 เดือน ผู้เลี้ยงดู ร้อยละ 32 ให้เด็กเลิกดูดขวดนมตามคำแนะนำของแพทย์ เทคนิคที่ผู้ปกครองใช้ในการเลิกดูดขวดนม ได้แก่ การหักดิบ ร้อยละ 40 ใช้เวลาเฉลี่ย 4.5 วัน และเทคนิคแบบค่อยเป็นค่อยไป ร้อยละ 24 ใช้เวลาเฉลี่ย 36 วัน หลังเด็กเลิกขวดนมพบพฤติกรรมอมผ้า ขนหนูหรือสิ่งของอื่นๆ ร้อยละ 10 และดูดนิ้ว ร้อยละ 8 อุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถเลิกขวดนม คือ ผู้เลี้ยงดูตามใจ ร้อยละ 89 ฟันผุ พบร้อยละ 28 ผู้ปกครองมีความเห็นว่าเด็กควรเลิกขวดนมที่ อายุ < 12 เดือน, 13 - 18 เดือน, และ 19 - 24 เดือน คิดเป็น ร้อยละ 18, 25 และ 45 ตามลำดับ สรุป เด็กไทยมีการเตรียมความพร้อมไม่ดี ทำให้เลิกขวดนมช้า ผู้เลี้ยงดูนิยมให้เด็กเลิกขวดนมโดยการหักดิบมากที่สุด ซึ่งใช้เวลาสั้น อาจเป็นเทคนิคที่เหมาะสมสำหรับเด็กโต เด็กอายุตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไปควรเริ่มฝึกใช้แก้วเป็นขั้นตอนตามพัฒนาการ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกขวดนม ได้แก่ วัฒนธรรม การเลี้ยงดูเด็ก อาชีพของมารดา ความรู้ การศึกษา และรายได้ของผู้ปกครอง การให้ความรู้เรื่องผลดีผลเสียของการเลิกขวดนมก่อนอายุ 1 ปี โดยอาศัยบุคลากรทางการแพทย์ และการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ อาจเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ต่อการใช้ขวดนมอย่างเหมาะสม

ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาสุขภาพของเด็กที่อาจจะเกิดตามมาจากการใช้ขวดนมที่นานเกินไป ผู้วิจัยเป็นพยาบาลที่ทำหน้าที่ดูแลเด็กปฐมวัยในศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ดังกล่าว จึงต้องการศึกษาถึงความรู้ ความเชื่อของผู้เลี้ยงดูเด็กที่เลิกใช้ขวดนมในการเลี้ยงเด็กที่มีอายุ 2-4 ปี แต่จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ในการเลี้ยงดูเด็กที่มีปัญหาสุขภาพนั้น มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากมายทั้ง ปัจจัยด้านผู้เลี้ยงดู ปัจจัยด้านตัวเด็ก รวมถึงปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาถึงความรู้ความเชื่อการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กที่อายุ 2-4 ปี เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการกำหนดแนวทางในการวางแผนแก้ปัญหาการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กที่อายุเกิน 2 ปี และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม สร้างเสริมสุขภาพของเด็กที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดู ที่มารับบริการ ที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาระดับความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดูที่มารับบริการที่ ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความเชื่อกับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดูที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

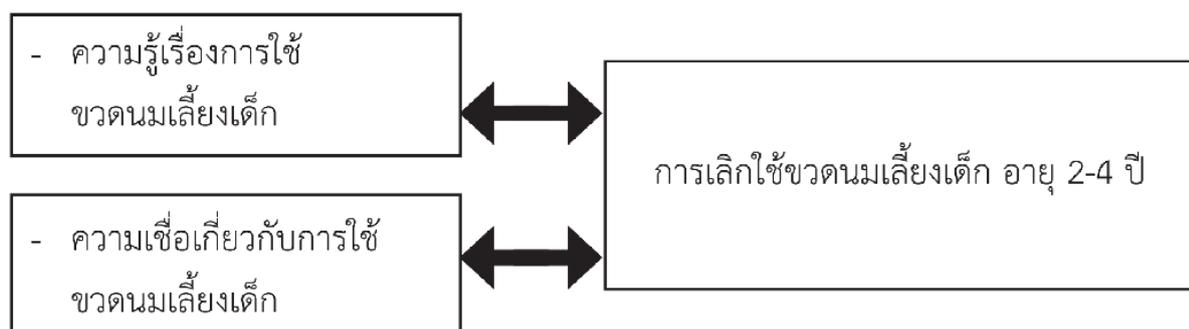
สมมุติฐานการวิจัย

ระดับความรู้และระดับความเชื่อมีความสัมพันธ์กับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดูที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่สนใจศึกษา ได้แก่

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก
2. ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก
3. การเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross Sectional Descriptive Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เลี้ยงดูเด็กอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี จำนวน 35 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เลี้ยงดูของเด็กอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ในเดือนกุมภาพันธ์- มีนาคม พ.ศ.2564 จำนวน 35 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่เลิกใช้ขวดนม 20 คน และกลุ่มที่ยังไม่เลิก 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากกรอบแนวคิดโดย แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 2 ความรู้ของผู้เลี้ยงดูเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก เป็นแบบวัดความรู้ จำนวน 15 ข้อ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดและไม่ทราบได้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 15 คะแนน
- ตอนที่ 3 ความเชื่อของผู้เลี้ยงดูเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ คะแนนเต็ม 75 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ด้วยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ คือ ดร.สมหมาย คชนามตรวจสอบความตรงของเนื้อหา และเมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้น นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้เลี้ยงดูที่ใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแมดเทศบาลตำบลเมืองศรีโค ซึ่งมีคุณลักษณะของผู้เลี้ยงดูเด็กที่คล้ายกับประชากรที่ศึกษา แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของ Cronbach (Cronbach's alpha Coefficiency) โดยแบบสอบถามวัดความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.80 ส่วนแบบสอบถามด้านความรู้เรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.74 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี และแจ้งผู้เกี่ยวข้อง
2. ฝึกรอบวิธีการเก็บข้อมูลและชี้แจงแบบสอบถาม ในแต่ละข้อคำถามให้แก่ผู้ช่วยการวิจัย ซึ่งเป็นบุคลากรของศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี จำนวน 8 คน ให้เข้าใจในแนวทางเดียวกัน แล้วให้ผู้ช่วยวิจัยทดลองเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามกับผู้เลี้ยงดูเด็กที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คนละ 5 ราย ก่อนเก็บข้อมูลจริง
3. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน โดยการสอบถามผู้เลี้ยงดูเด็กอายุ 2-4 ปี ที่มาใช้บริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี ในเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม พ.ศ.2564 ก่อนดำเนินการสอบถามผู้ช่วยการวิจัยจะสอบถาม ความยินยอมเพื่อให้สอบถามและให้ผู้เลี้ยงดูเด็กลงชื่อให้ความยินยอมในใบยินยอมให้ทำการวิจัย (Informed consent form) ก่อน จากนั้นจึงได้ดำเนินการสอบถามผู้เลี้ยงดูเด็ก ช่วงที่มารับส่งเด็ก โดยใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที ในการสอบถามผู้เลี้ยงดูเด็กแต่ละราย จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงหมายเลขแบบสอบถาม แล้วลงรหัสในแบบฟอร์ม ตรวจสอบข้อมูลในแบบสอบถามกับฟอร์มลงรหัส และป้อนข้อมูลของคำตอบโดยการใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป ในการประมวลผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์

และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ด้านคุณลักษณะด้านปัจจัยนำ และด้านปัจจัยเอื้อ โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับความรู้ของผู้เลี้ยงดูเรื่องการใช้ชวตนมเลี้ยงเด็ก โดยการคำนวณหาจำนวนและร้อยละของผู้ที่ตอบถูกแยกเป็นรายข้อ และแปลความหมายเปรียบเทียบกับเกณฑ์ โดยได้พิจารณาแบ่งระดับความรู้ของ

ผู้เลี้ยงดู เป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของ Bloom⁵ ดังต่อไปนี้

ระดับสูง คะแนนอยู่ในช่วง 12-15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80-100

ระดับปานกลาง คะแนนอยู่ในช่วง 9-11 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60-79

ระดับต่ำ คะแนนอยู่ในช่วง 1-8 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 1-59

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิดของผู้เลี้ยงดูเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ให้คะแนนตามน้ำหนักที่กำหนด 5 ระดับ⁶ คือ

5 หมายถึง มีความเชื่อตามข้อความนั้นอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเชื่อตามข้อความนั้นอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเชื่อตามข้อความนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเชื่อตามข้อความนั้นอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเชื่อตามข้อความนั้นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมายระดับจากค่าคะแนนความเชื่อ โดยได้พิจารณาแบ่งระดับความเชื่อของผู้เลี้ยงดู เป็น 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของ Bloom⁵ ดังต่อไปนี้

ระดับสูง คะแนนอยู่ในช่วง 60-75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80-100

ระดับปานกลาง คะแนนอยู่ในช่วง 45-59 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 60-79

ระดับต่ำ คะแนนอยู่ในช่วง 1-44 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 1-59

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของความรู้ ความเชื่อกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ

2-4 ปี ที่มารับบริการ ที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย

ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี โดยใช้การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi – Square test)

ผลการวิจัย

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความรู้และความเชื่อของผู้เลี้ยงดูทั้งที่เลิกใช้และยังไม่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กที่มีความสัมพันธ์กับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตส่งเสริมพัฒนาการทักษะสมองเด็กปฐมวัย ศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เลี้ยงดูเด็กอายุ 2-4 ปี จำนวน 35 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กแล้ว 20 คนและกลุ่มที่ยังไม่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก 15 คน โดยเลือกผู้เลี้ยงดูเด็กทุกคนที่มารับบริการที่ศูนย์สาธิตฯ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะทั่วไป ตอนที่ 2 แบบวัด ความรู้ของผู้เลี้ยงดูเรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ตอนที่ 3 แบบวัดความเชื่อของผู้เลี้ยงดู เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีอัลฟาของครอนบาค โดยแบบวัดความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 แบบแบบสอบถามด้านการได้รับข้อมูลความรู้เรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.74 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 1 มกราคม - 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ ไคสแควร์ (Chi – Square test)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เลี้ยงดูกลุ่มที่เล็กใช้ขวดนมและผู้เลี้ยงดูกลุ่มไม่เล็กใช้ขวดนมส่วนใหญ่เป็นแม่ ร้อยละ 80 และร้อยละ 93.3 มีอายุระหว่าง 25-35 ปี ร้อยละ 55 และร้อยละ 66.7 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เหมือนกัน ร้อยละ 60 และ 66.6 ตามลำดับ กลุ่มที่เล็กใช้ขวดนม ส่วนใหญ่อาชีพลูกจ้างหรือพนักงานของรัฐ ร้อยละ 40 และกลุ่มที่ยังไม่เล็กใช้ขวดนมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 33.3 ผู้เลี้ยงดูกลุ่มที่เล็กใช้ขวดนมมีรายได้เพียงพอและไม่เพียงพอต่อรายจ่าย เท่ากัน ร้อยละ 50 และกลุ่มที่ยังไม่เล็กใช้ขวดนมส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอต่อรายจ่าย ร้อยละ 60 ผู้เลี้ยงดูกลุ่มที่เล็กใช้ขวดนมส่วนใหญ่เคยดูแลเด็ก 0-5 ปีมาก่อน ร้อยละ 55 ส่วนในกลุ่มที่ยังไม่เล็กใช้ขวดนมพบไม่เคยดูแลเด็ก 0-5 ปีมาก่อน ร้อยละ 53.3 เด็กส่วนใหญ่พบว่าเล็กใช้ขวดนมเมื่ออายุ 1 และ 2 ปี ร้อยละ 15 รองลงมาคือ 1.6, 2.6 และ 3 ปี ร้อยละ 10.00 อายุเฉลี่ยที่เล็กใช้ขวดนม คือ 2 ปี อายุที่เล็กใช้ขวดนม น้อยสุด 1 ปี อายุมากที่สุด 4 ปี 1 เดือน พบส่วนมากเด็กเพศชายเล็กใช้ขวดนม ร้อยละ 60 และเล็กใช้ขวดนมมากที่สุดช่วงอายุ 3 ปี 6 เดือน - 3 ปี 11 เดือน ร้อยละ 30 ส่วนในเด็กที่ยังไม่เล็กใช้ขวดนมเป็นเพศชาย และเพศหญิงในสัดส่วนเท่า กัน ร้อยละ 46.7 และ 53.3 ตามลำดับ

ระดับความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดู

ด้านความรู้พบว่า ผู้เลี้ยงดูกลุ่มที่เล็กใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอย่างถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือมีความรู้ถูกต้องอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 50 และ 30 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ยังไม่เล็กใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอย่างถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือมีความรู้ถูกต้องอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 46.7 และ 40 ตามลำดับ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของผู้เลี้ยงดูเด็กจำแนกตามระดับความรู้ และการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก 2-4 ปี

ระดับความรู้	เล็กใช้ขวดนม (n=20)		ยังไม่เล็กใช้ขวดนม (n=15)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (12-15)	6	30.0	6	40.0
ระดับปานกลาง (9-11)	10	50.0	7	46.7
ระดับต่ำ (0-8)	4	20.0	2	13.3

ระดับความเชื่อที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดู
ด้านความเชื่อ พบว่า ผู้เลี้ยงดูกลุ่มที่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยว
กับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือมีความเชื่อที่ถูกต้องอยู่ใน
ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 55 และ 40 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ยังไม่เลิกใช้ขวดนมเลี้ยง
เด็ก มีความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กที่ถูกต้องอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา
คือมีความเชื่อที่ถูกต้องอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 60 และ 26.7 ตามลำดับ
ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของของผู้เลี้ยงดูเด็กจำแนกตามระดับความเชื่อและการใช้
ขวดนมเลี้ยงเด็ก 2-4 ปี

ระดับความเชื่อ	เลิกใช้ขวดนม (n=20)		ยังไม่เลิกใช้ขวดนม (n=15)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง (60-75)	11	55.0	4	26.7
ระดับปานกลาง (45-59)	8	40.0	9	60.0
ระดับต่ำ (1-44)	1	5.0	2	13.3

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความเชื่อกับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี
ของผู้เลี้ยงดู

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และความเชื่อ กับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก พบว่า
ความรู้และความเชื่อ ไม่มีความสัมพันธ์กับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดู
ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความเชื่อกับการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก 2-4 ปี
ของผู้เลี้ยงดู

ตัวแปร	การเลิกขวดนม		χ^2	df	p
	เลิก	ไม่เลิก			
ความรู้			0.813	2	0.666
สูง	6(60.0)	4(40.0)			
ปานกลาง	10(62.5)	6(37.5)			
ต่ำ	4(44.4)	5(55.6)			
ความเชื่อ					
สูง	11(77.3)	4(22.7)	3.006	2	0.222
ปานกลาง	8(47.1)	9(52.9)			
ต่ำ	1(33.3)	2(66.7)			

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับความรู้เรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปีของผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับ ปานกลาง อภิปรายได้ว่า ผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จึงน่าจะมีส่วนทำให้ผู้เลี้ยงดูสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้เรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงดูเด็กจากสื่อต่างๆ ได้ง่าย ส่งผลให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก อยู่พอควร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจันธมาศ ชะนะ¹ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก อายุ 2-4 ปี ที่มาใช้บริการที่ห้องตรวจโรคกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี พบว่าผู้เลี้ยงดูส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนความรู้เรื่องการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอยู่ในระดับต่ำ โดยกลุ่มที่เลิกใช้ขวดนมมีร้อยละ 36.57 และกลุ่มที่ยังไม่เลิกใช้ขวดนมมีร้อยละ 52.57

2. จากการวิจัยที่พบว่าระดับความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ของผู้เลี้ยงดูที่เลิกใช้ขวดนมส่วนใหญ่มีความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กระดับสูง ร้อยละ 55 ส่วนกลุ่มที่ยังไม่เลิกใช้ขวดนมส่วนใหญ่ มีความเชื่อที่ผิด ระดับปานกลาง ร้อยละ 60 อภิปรายได้ว่าแม้ผู้เลี้ยงดูมีความเชื่อที่ผิดในระดับสูงแต่ยังมีพฤติกรรมที่เหมาะสมคือเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กเมื่อถึงวัยและเวลาที่ควร แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ส่งผลพฤติกรรมมีหลายปัจจัยนอกเหนือจากปัจจัยด้านความเชื่อ อย่างที่ Jitpitak⁷ อธิบายว่าสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ด้านที่เป็นลักษณะนิสัยส่วนตัวของมนุษย์แต่ละคน ประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม ทักษะคิดหรือเจตคติ และบุคลิกภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดุลยรัตน์ โฉวประเสริฐ⁸ ที่ศึกษาผลของการอ่านสื่อนิทานต่อพฤติกรรมการเลิกใช้ขวดนมของเด็กและทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี พบว่า เด็กปฐมวัยร้อยละ 50 สามารถเลิกขวดนมได้ และทัศนคติของผู้ดูแลมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของพงศ์พัชรา พรหมเผ่า⁹ ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับต่ำมากกับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อของผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .268, p < .001$)

3.ความสัมพันธ์ของความรู้และความเชื่อกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กของผู้เลี้ยงดูเด็กพบว่า ความรู้และความเชื่อของผู้เลี้ยงดูเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับการเลิกขวดนมซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จันธมาศ ชะนะ¹ ที่พบว่า ความเชื่อของผู้เลี้ยงดู เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ไม่มีผลต่อการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี และสอดคล้องกับการศึกษาของวิชชุตตา มัคสิงห์¹⁰ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของเด็กวัยเรียนในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจัยนำได้แก่ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับต่ำกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของเด็กวัยเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเห็นได้ว่าหากจะศึกษาคุณลักษณะของผู้เลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับการเลิกใช้และไม่เลิกใช้ขวดนมในการเลี้ยงเด็ก ต่อไป ควรรู้ว่าปัจจัยความรู้และความเชื่ออาจไม่ใช่คำตอบ

แต่อย่างไรก็ดีในการวิจัยครั้งนี้พบว่าทั้งความรู้และความเชื่อของผู้เลี้ยงดู เกี่ยวกับการใช้ขวดนมเลี้ยงเด็ก ไม่มีผลต่อการเลิกใช้ขวดนมเลี้ยงเด็กอายุ 2-4 ปี ซึ่งอธิบาย ได้ว่าผู้เลี้ยงดูมีความรู้ที่มากพอและมีความเชื่อที่ผิดอยู่บางส่วน แต่ในการเลี้ยงดูเด็กในชีวิตประจำวันนั้น ยังมีปัจจัย อื่น ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้เลี้ยงดูในการเลิกใช้หรือยังคงไม่เลิกใช้ขวดนมในการเลี้ยงเด็ก อยู่อีกหลายปัจจัยทำให้ความรู้และความเชื่อที่มีเกี่ยวกับการใช้ขวดนมไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ความรู้และความเชื่อกับการเลิกขวดนมไม่มีความสัมพันธ์กันทางสถิติ ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเลิกใช้ขวดนมด้วยวิธีต่างๆนอกจากการให้ความรู้ เช่น นิทาน เลิกขวดนม ถ่ายทอดประสบการณ์ โดยใช้กรณีศึกษาที่ได้รับผลเสียจากการเลิกขวดนมผ่านคลิปวิดีโอออนไลน์ผ่านทางออนไลน์ เช่นไลน์กลุ่มผู้ปกครอง เป็นต้น
2. จัดประกวดผู้ปกครองต้นแบบที่สามารถเลิกขวดนมได้

เอกสารอ้างอิง

1. จันทมาส ชะนะ.ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ขบวนการเรียนรู้ของเด็กอายุ 2-4 ปี ที่มาใช้บริการที่ห้องตรวจโรค กุมารเวชกรรม โรงพยาบาลค่ายสุรนารี นครราชสีมา.[วิทยานิพนธ์] นครราชสีมา:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา;2554.126หน้า
2. สุนทรี รัตนชูเอก.ขบวนการเรียนรู้ของเด็กโรคอ้วน.[อินเทอร์เน็ต]. 2563. [เข้าถึงเมื่อ 25 กรกฎาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก<https://raipoong.com>.
3. จุฑามาส มณีโชติ.ผลของโปรแกรมการสร้างเสริมทัศนคติสุขภาพต่อพฤติกรรมการแปรงฟัน การเลิกขวดนมของผู้ดูแลเด็กและพี่เลี้ยงที่เพิ่มขึ้นของเด็ก.[วิทยานิพนธ์] สงขลา:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์;2559.104 หน้า
4. อุษา ยิ้มสุวรรณ.การสำรวจเทคนิคการเลิกใช้ขวดนมของเด็กอายุ1½ ปี- 3½ ปี ที่มารับบริการที่ สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (โครงการนาร่อง). [วิทยานิพนธ์] กรุงเทพมหานคร:สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี;2552.75หน้า
5. Bloom BenjaminS.Taxonomy of education objectives,Handbook I:Cognitive domain.New York:David Mckay;1975.
6. บุญชม ศรีสะอาด.การวิจัยเบื้องต้น.พิมพ์ครั้งที่7.กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาส์น;2545.หน้า2-5.
7. บุรฉัตร จันท์แดง.ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.วารสารวิชาการธรรมศาสตร์2562; 4:236-241.
8. ดุลยรัตน์ โถวประเสริฐ.ผลของการอ่านสื่อนิทานต่อพฤติกรรมการเลิกใช้ขวดนมของเด็กและทัศนคติของผู้ปกครองเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี.วารสารทันตภิบาล 2564;32:2-3.
9. พงศ์พัชรา พรหมเผ่า.ความเชื่อด้านสุขภาพของผู้ดูแลเด็กต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อ ในศูนย์เด็กเล็ก กรณีศึกษา ศูนย์เด็กเล็กจังหวัดพะเยานอน.[อินเทอร์เน็ต]. 2563. [เข้าถึงเมื่อ 22 สิงหาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก<https://he01.tcithaijo.org/>.
10. วิชชุดา มัคสิงห์.ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของเด็กวัยเรียน. [อินเทอร์เน็ต].2559. [เข้าถึงเมื่อ 16 สิงหาคม 2564]. เข้าถึงได้จาก <https://he01.tcithaijo.org/index.php/scnet/article/view/68724>.